

13. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ - ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Κριτήριο 14449

Εκφώνηση: Διερεύνησε το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) που επιλέγει ο συγγραφέας στις κύριες προτάσεις του λόγου του στην παράγραφο, δώσε δύο σχετικά παραδείγματα και δικαιολόγησε την επιλογή του με κριτήριο το νόημα που θέλει να τονίσει.

«Μεγάλη συζήτηση έχει πραγματοποιηθεί στον χώρο της διδασκαλίας των γλωσσών ως προς τις θετικές συνέπειες που έχει η χρήση των υπολογιστών στην παραγωγή γραπτού λόγου. Ακόμη, ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί στην ανάλυση νέων μορφών γραπτού λόγου, οι οποίες έχουν σχέση με το γράψιμο στα περιβάλλοντα της σύγχρονης αλλά και της ασύγχρονης επικοινωνίας. Όμως, πολύ μικρότερη βαρύτητα έχει δοθεί στις επιπτώσεις που προκύπτουν από την ευρεία υιοθέτηση των υπολογιστών ως μέσων παραγωγής γραπτού λόγου στις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες.»

Απάντηση: Στις κύριες προτάσεις του αποσπάσματος ο συντάκτης επιλέγει τη χρήση της παθητικής σύνταξης. Αυτό εντοπίζεται στα χωρία «Μεγάλη συζήτηση έχει πραγματοποιηθεί» και «Ακόμη, ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί». Η γλωσσική αυτή επιλογή λειτουργεί με τρόπο αποτελεσματικό ώστε να δοθεί έμφαση στα αποτελέσματα των ερευνών που έχουν διεξαχθεί αναφορικά με την επίδραση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη συγγραφική δεξιότητα των ατόμων. Επομένως, αναδεικνύεται η μεγάλη έκταση που έλαβε η συζήτηση που προέκυψε από τα δεδομένα των ερευνών, η βαρύτητα που δόθηκε στις νέες μορφές γραπτού λόγου και η αναζήτηση των επιπτώσεων που προκύπτουν.

2. Κριτήριο 16236

Εκφώνηση: Ποιο είναι το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) που χρησιμοποιείται στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 ; Να μετατρέψεις τη σύνταξη στην αντίθετη από αυτήν που σε κάθε χωρίο αναγνώρισες.

α. Η νεανική παραβατική συμπεριφορά επηρεάζεται από μια σειρά ποικίλων παραγόντων... (1η παράγραφος)

β. Αντίθετα, ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγεί τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς. (2η παράγραφος)

γ. Το τεκμήριο αυτό έκτοτε έχει αμφισβητηθεί έντονα... (3η παράγραφος)

Απάντηση: Αναγνώριση είδους σύνταξης:

α. Παθητική σύνταξη.

β. Ενεργητική σύνταξη

γ. Παθητική σύνταξη

Μετατροπή:

α. Μια σειρά ποικίλων παραγόντων επηρεάζουν τη νεανική παραβατική συμπεριφορά.

β. Αντίθετα, από ένα αντικοινωνικό και νοσηρό οικογενειακό περιβάλλον διαπαιδαγωγούνται τα μέλη του σύμφωνα με δυσλειτουργικούς κανόνες συμπεριφοράς.

γ. (Οι ειδικοί) έχουν αμφισβητήσει έντονα έκτοτε αυτό το τεκμήριο.

3. Κριτήριο 14802

Εκφώνηση: «Εξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο» (3η παράγραφος, Κείμενο 1). **Να αιτιολογήσεις την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα. Να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και να περιγράψεις με συντομία τη διαφοροποίηση που δημιουργείται στην πρόσληψη του νοήματος.**

Απάντηση: Μέσω της ενεργητικής σύνταξης που χρησιμοποιείται στο απόσπασμα δίνεται έμφαση στο υποκείμενο που ενεργεί (το εννοούμενο «εμείς»), δηλαδή σε όλους εμάς, τους σύγχρονους Έλληνες, οι οποίοι δεν αναδεικνύουμε επαρκώς την ελληνική γλώσσα στο εξωτερικό. Τονίζεται επομένως η συλλογική ευθύνη για το γεγονός αυτό. Επιπλέον, προσδίδεται ζωντάνια και παραστατικότητα στο ύφος.

Μετατροπή: «Εξω από τη χώρα μας πάλι η ελληνική γλώσσα δεν έχει προβληθεί (από εμάς) με σωστό και ουσιαστικό τρόπο.»

Με την αλλαγή της σύνταξης παρατηρούμε ότι η έμφαση μετατοπίζεται από το υποκείμενο στο αποτέλεσμα της πράξης, δηλαδή, προβάλλεται το γεγονός ότι δεν έχει προβληθεί η γλώσσα με τρόπο ουσιαστικό. Ο λόγος γίνεται αποστασιοποιημένος, ουδέτερος και απρόσωπος και το ύφος πληροφοριακό, χωρίς να τονίζεται ο παράγοντας της συλλογικής ευθύνης, στοιχείο που προφανώς θέλει να επισημάνει ο συγγραφέας, για αυτό επιλέγει την ενεργητική σύνταξη. Σε αντίθετη περίπτωση, το μήνυμα θα προβαλλόταν με διάθεση απλής παρατήρησης, χωρίς να αποσκοπεί στον σχολιασμό και στην αυτοκριτική.

4. Κριτήριο 19494

Εκφώνηση: Να διαβάσεις τα δύο αποσπάσματα του Κειμένου 1, που παρατίθενται στη συνέχεια, να βρεις το είδος της σύνταξης (ενεργητική ή παθητική) που χρησιμοποιείται, όπως φαίνεται στα υπογραμμισμένα ρήματα, και να τη μετατρέψεις στο αντίθετο είδος, κάνοντας και τις απαραίτητες προσαρμογές. Ποια αλλαγή παρατηρείς ως προς το ύφος λόγου;

1. Ο εκπαιδευτικός στο σύγχρονο σχολείο διαθέτει περισσότερα μέσα, σε σχέση με παρελθούσες εποχές, για να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών του και να τους εισαγάγει στην ξένη γλώσσα με τρόπο δημιουργικό και ταυτόχρονα αποτελεσματικό.
2. Είναι σημαντικό το σύγχρονο σχολείο να αναγνωρίζει γέφυρες μεταξύ γλωσσών, να «νομιμοποιεί» τις μεταφορές στοιχείων από τη μια γλώσσα στην άλλη.

Απάντηση: Η σύνταξη και στα δύο αποσπάσματα είναι ενεργητική. Η μετατροπή σε παθητική σύνταξη έχει ως ακολούθως:

1. Περισσότερα μέσα διατίθενται από τον εκπαιδευτικό στο σύγχρονο σχολείο, σε σχέση με παρελθούσες εποχές, για να κεντριστεί το ενδιαφέρον των μαθητών και να εισαχθούν στην ξένη γλώσσα με τρόπο δημιουργικό και ταυτόχρονα αποτελεσματικό.
2. Είναι σημαντικό, από το σύγχρονο σχολείο να αναγνωρίζονται γέφυρες μεταξύ γλωσσών, να «νομιμοποιούνται» οι μεταφορές στοιχείων από τη μια γλώσσα στην άλλη.

Η μετατροπή από ενεργητική σε παθητική σύνταξη επιφέρει υφολογική διαφοροποίηση: η παθητική σύνταξη εστιάζει στην πράξη / τη δραστηριότητα, όχι στο υποκείμενο, δηλαδή το ενδιαφέρον του αναγνώστη στρέφεται περισσότερο προς το πληροφοριακό περιεχόμενο του κειμένου και λιγότερο προς το πρόσωπο που ενεργεί. Με τον τρόπο αυτό το ύφος γίνεται πιο επίσημο και τυπικό, πιο σύνθετο. Η κατανόηση των νοημάτων δυσχεραίνεται, ειδικά στην περίπτωση που το κείμενο είναι απόσπασμα από συνέντευξη, είδος κειμένου που έχει αμεσότητα στην απόδοση των νοημάτων και στοιχεία προφορικότητας (οπότε, η επιλογή της ενεργητικής σύνταξης έναντι της παθητικής είναι καταλληλότερη).

5. Κριτήριο 20257

Εκφώνηση: Να μετατρέψεις τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική. Ποια αλλαγή παρατηρείς μετά τη μετατροπή ως προς το ύφος λόγου; Πού αποδίδεται έμφαση πριν και πού μετά την μετατροπή;

1. «Η συντριπτική πλειοψηφία των ενηλίκων επιδιώκουν τη χαρά και την ευτυχία που προσφέρουν οι ερωτικές σχέσεις συνήθως.»
2. «Το έντονο επίπεδο διέγερσης συχνά δημιουργεί στους ερωτευμένους άγχος, αγωνία, ανασφάλεια και έμμονες ιδέες.»
3. «Τα συναισθήματα αυτά ωστόσο είναι δυνατό να ενδυναμώσουν ακόμα περισσότερο την ένταση του ερωτικού συναισθήματος.»
4. «Πολλοί σημαντικοί ερευνητές των ανθρωπίνων αισθημάτων υποστηρίζουν ότι οι υπάρχουσες διαφορές μεταξύ του έρωτα και της φιλίας...»

Απάντηση:

1. Η χαρά και η ευτυχία που προσφέρονται από τις ερωτικές σχέσεις συνήθως επιδιώκονται από την συντριπτική πλειοψηφία των ενηλίκων.

2. Άγχος, αγωνία, ανασφάλεια και έμμονες ιδέες δημιουργούνται συχνά στους ερωτευμένους από το έντονο επίπεδο διέγερσης.

3. Η ένταση του ερωτικού συναισθήματος είναι δυνατό, ωστόσο, να ενδυναμωθεί από τα συναισθήματα αυτά.

4. Από πολλούς σημαντικούς ερευνητές των ανθρωπίνων αισθημάτων υποστηρίζεται ότι οι υπάρχουσες διαφορές μεταξύ του έρωτα και της φιλίας ...

- Το ύφος μετά την μετατροπή γίνεται πιο σοβαρό και επίσημο, απρόσωπο.
- Πριν τη μετατροπή αποδίδεται έμφαση στο Υποκείμενο, ενώ μετά τη μετατροπή στην ενέργεια του υποκειμένου, δηλαδή στην πράξη –γεγονός

6. Κριτήριο 21284

Εκφώνηση: «Ορισμένοι έφηβοι επηρεάζονται αποκλειστικά από τους γονείς και τους δασκάλους»: τι είδους σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) επιλέγεται στην παραπάνω πρόταση του Κειμένου; Να τη μετατρέψεις στην αντίθετη και να δηλώσεις τις διαφορές που παρατηρείς μετά τη μετατροπή σε επίπεδο ύφους.

Απάντηση:

Μετατροπή: «Οι γονείς και οι δάσκαλοι επηρεάζουν αποκλειστικά ορισμένους εφήβους.» Μέσω της μετατροπής της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική το ύφος του κειμένου γίνεται πιο λιτό και καθημερινό και διαμορφώνεται ένας αμεσότερος και παραστατικότερος λόγος. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στο υποκείμενο που ενεργεί, δηλαδή στους γονείς και τους δασκάλους.

7. Κριτήριο 28114

Εκφώνηση:

- Φιλόσοφοι, γλωσσολόγοι, ανθρωπολόγοι και ψυχολόγοι θεωρούσαν ανέκαθεν το κωμικό ως σημαντικό αντικείμενο έρευνας.
- Ο Πλάτωνας είχε ήδη ορίσει από την αρχαιότητα το κωμικό ως το αντάρεσκο αίσθημα ανωτερότητας.
- Τυπικά παραδείγματα που επιβεβαιώνουν την άποψη του Πλάτωνα είναι τα γέλια ...

Να κάνεις τις απαραίτητες μετατροπές, ώστε η έμφαση να δίνεται στο αποτέλεσμα της ενέργειας και όχι στο Υποκείμενο που ενεργεί.

Απάντηση:

Μετατροπή: Το κωμικό θεωρούνταν ανέκαθεν ως σημαντικό αντικείμενο έρευνας από φιλοσόφους, γλωσσολόγους, ανθρωπολόγους και ψυχολόγους

- Το κωμικό από την αρχαιότητα είχε ήδη οριστεί από τον Πλάτωνα ως το αυτάρεσκο αίσθημα ανωτερότητας
- Η άποψη του Πλάτωνα επιβεβαιώνεται από τυπικά παραδείγματα όπως τα γέλια...

8. Κριτήριο 32986

Εκφώνηση: Να βρεις το είδος της σύνταξης στα παρακάτω αποσπασματικά δοσμένα χωρία του Κειμένου 1 και να τη μετατρέψεις στο αντίθετο είδος. Ποιες μεταβολές παρατηρείς ως προς το ύφος του λόγου;

1. σε πολλές «πολιτισμένες» κοινωνίες, το γέλιο κακοχαρακτήριστηκε και συχνά συνδέθηκε με την τρέλα ή ακόμα και με τις δυνάμεις του κακού.
2. Η θετική επίδραση του γέλιου ... ανακαλύφθηκε και εκτιμήθηκε πάλι στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες τη δεκαετία του 60.
3. Οι έρευνες ... εμπλουτίζουν τη σχετική επιστημονική γνώση και ανοίγουν συνεχώς νέους δρόμους ...
4. οι περισσότεροι «πολιτισμένοι» άνθρωποι ... αντιμετωπίζουν με αμηχανία, επιφύλαξη ακόμα και οργή τυχόν προτροπές να αξιοποιήσουν τις «θεραπευτικές ιδιότητες του γέλιου».

Απάντηση:

Τα είδη της σύνταξης, οι μετατροπές και οι αλλαγές στο ύφος έχουν ως ακολούθως:

1. ... σε πολλές «πολιτισμένες» κοινωνίες, το γέλιο κακοχαρακτήριστηκε και συχνά συνδέθηκε με την τρέλα ή ακόμα και με τις δυνάμεις του κακού. → παθητική σύνταξη.
2. Η θετική επίδραση του γέλιου ... ανακαλύφθηκε και εκτιμήθηκε πάλι στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες τη δεκαετία του 60. → παθητική σύνταξη Μετατροπή σε ενεργητική:

1. Πολλές «πολιτισμένες» κοινωνίες κακοχαρακτήρισαν το γέλιο και συχνά το συνέδεσαν με την τρέλα ή ακόμα και με τις δυνάμεις του κακού.

2. Οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες τη δεκαετία του 60 ανακάλυψαν και εκτίμησαν πάλι τη θετική επίδραση του γέλιου. Αλλαγές στο ύφος λόγου: Η ενεργητική σύνταξη δίνει περισσότερη έμφαση στο υποκείμενο – στον δράστη της ενέργειας – άρα το κείμενο γίνεται πιο συγκεκριμένο, εύληπτο και σαφές για τον αναγνώστη και γενικά για τον δέκτη της γλωσσικής επικοινωνίας. Επίσης:

3. Οι έρευνες ... εμπλουτίζουν τη σχετική επιστημονική γνώση και ανοίγουν συνεχώς νέους δρόμους ... → ενεργητική σύνταξη

4. ... οι περισσότεροι «πολιτισμένοι» άνθρωποι αντιμετωπίζουν με αμηχανία, επιφύλαξη ακόμα και οργή τυχόν προτροπές να αξιοποιήσουν τις «θεραπευτικές ιδιότητες του γέλιου». → ενεργητική σύνταξη
Μετατροπή σε παθητική:

3. Η σχετική επιστημονική γνώση εμπλουτίζεται από τις έρευνες και ανοίγονται συνεχώς νέοι δρόμοι.

4. Τυχόν προτροπές για αξιοποίηση των «θεραπευτικών ιδιοτήτων του γέλιου» αντιμετωπίζονται με αμηχανία, επιφύλαξη, ακόμα και οργή από τους περισσότερους «πολιτισμένους» ανθρώπους.

Αλλαγές στο ύφος λόγου: Η παθητική φωνή δίνει περισσότερη έμφαση στην πράξη αυτή καθ' αυτή, επομένως και στην περιγραφή ενός φαινομένου, μιας κατάστασης κ.λπ., και όχι στον δράστη της ενέργειας, άρα το κείμενο γίνεται πιο αφηρημένο και πιο πυκνό, δεν προσεγγίζεται τόσο εύκολα από τον αναγνώστη, αλλά διαμορφώνει ύφος αντικειμενικό και ουδέτερο προς όλους

9. Κριτήριο 17141

Εκφώνηση: Να εντοπίσεις στην 1η παράγραφο του Κειμένου 1 μια πρόταση με ενεργητική σύνταξη και μια πρόταση με παθητική σύνταξη. Αφού εξηγήσεις τι πετυχαίνει ο ομιλητής σε κάθε περίπτωση, να μετατρέψεις την παθητική σε ενεργητική.

[...] Σύμφωνα με την κυρία Συμεωνίδη, η ελληνική γλώσσα δεν κινδυνεύει από τίποτε γλωσσικό ή από τίποτε που να αφορά στους χρήστες. Κινδυνεύει από άλλους παράγοντες, έξω από τη γλώσσα, για παράδειγμα από την υπογεννητικότητα. «Μια γλώσσα είναι ζωντανή, όταν μιλιέται από ομιλητές, αν πάντως να υπάρχουν ομιλητές, αυτόματα δεν υπάρχει και γλώσσα. Υπάρχει ως ιστορικό παρελθόν, δεν υπάρχει ως ζωντανή γλώσσα. Συνεπώς, αν αγαπούμε τη γλώσσα, θα πρέπει να φροντίσουμε να υπάρχουν ομιλητές της ελληνικής που θα συνεχίσουν να τη χρησιμοποιούν αυτή τη γλώσσα.»

Απάντηση:

Ενεργητική σύνταξη: «...η ελληνική γλώσσα δεν κινδυνεύει...»: τονίζει το υποκείμενο της πρότασης, δηλαδή την ελληνική γλώσσα.

Παθητική σύνταξη: [...] όταν μιλιέται από ομιλητές (μια γλώσσα) [...]: τονίζει την ενέργεια του ρήματος «μιλιέται» και δίνει έμφαση στην πράξη της ομιλίας που είναι σημαντική, για να υπάρχει μια γλώσσα.

Μετατροπή της παθητικής σύνταξης: [...] όταν οι ομιλητές μιλούν (μια γλώσσα) [...]